



رام - ۱۶ خرداد

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

(۱) تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
(۲) محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.

(۳) اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

شانزدهم خرداد

این روز در تاریخ ایران با رخداد‌های گوناگونی مصادف شده است. یکی آن که روز شنبه ۱۶/۳/۶۳۹ (۱۶ جمادی الثانی ۶۵۸ق) سعد بن ابوبکر از حکمرانان خاندان سلغری فراس به تخت نشست. او در زمان ولیعهدی ماموریت های سیاسی متعدد انجام داد و در زمان حمله هولاکو به لرستان همچون متحدی در لشکر او حضور داشت. سعد بن ابوبکر پس از شنیدن خبر درگذشت پدر، خطبه خواند و حکومت خود را اعلام کرد. دختر سعد، آخرین اتابک خاندان سلغری فارس بود. در تاریخ عصر مشروطه این روز در سال ۱۲۸۴ با سفر سوم مظفرالدین شاه به فرنگ و گرفتن ۲۹۰ هزار لیره وام از انگلستان همزمان است. پنج سال بعد در ۱۲۸۹ محمدعلی فروغی رئیس مجلس دوم مشروطه شد، اما کناره گیری کرد و نایب رئیس مجلس که حسن مؤتمن الملک بود به جایش به ریاست رسید.

این روز در ضمن با اغتشاش در شمال ایران زمین نیز مصادف است. در ۱۲۹۷ گیورگی کورگانوف که کمیسر نیروی دریایی و قوای نظامی شورای باکو بود، دستور حمله به گنجه را صادر کرد. بلشویک‌ها به سوی گنجه حرکت کردند و در راه از چپاول و کشتار مردم آران فروگذار نکردند. دولت آذربایجان که در گنجه مستقر بود، ناگزیر شد از نوری پاشا و قوای عثمانی کمک بخواهد که خودشان به زودی به بلای دیگری برای مردم منطقه تبدیل می شدند. دو سال بعد روز یکشنبه شانزدهم خرداد ۱۲۹۹ میرزا کوچک خان جنگلی همراه با یک

دسته موزیک مراسمی را بر گور دکتر حشمت اجرا کرد و الغای سلطنت و تشکیل جمهوری شوروی را در گیلان اعلام کرد. این مراسم بسیار روادارانه برگزار شد. چون در همان هنگام سربازان دولت مرکزی و قزاقها که سرپاس مختاری بعدی هم در میانشان بود، از بالکنی این مراسم را تماشا می کردند و شعار «زنده باد احمد شاه» می دادند و ارکستر قزاقها هم سرود ملی را می نواخت! در این مراسم که جای تحلیل بسیار دارد، کاژانوف روسی از طرف بلشویکها یک تپانچه موزر و نشان به کوچک خان اهدا کرد و سخنرانی ای ایراد کرد که انباشته از شعارهای بلشویکی بود. گائوک خان که ترجمه‌ی سخنرانی او را بر عهده داشت چون می دانست این جور حرفها نفرت مردم را بر می انگیزد به کلی چیزهایی دیگر را تحویل مخاطبانش داد!



تا سه سال بعد نظم و ترتیب بار دیگر در ایران حاکم شده بود و به این ترتیب بود که در همین روز به سال ۱۳۰۳ قانون نظام وظیفه‌ی عمومی تصویب شد. سه سال بعد در ۱۳۰۶ دولت نوپای پهلوی برنامه‌ای برای توسعه به مجلس پیشنهاد کرد که سید حسن مدرس طی نطقی مفصل با آن مخالفت کرد. اما برنامه با ۹۳ رای مثبت تصویب شد. سال بعدش (۱۳۰۷) امیر امان الله خان پادشاه افغانستان به اتفاق همسر خود پس از سیاحت در کشور های اروپائی وارد تهران شد و از موسسات فرهنگی و نظامی دیدن کرد. چندی بعد در شانزدهم خرداد ۱۳۱۴ برای اولین بار در ایران طی یکی از نشستهای مجلس چهاردهم حاضران کلاههایشان را در اتاق برداشتند. تا پیش از آن واژگونی سنت اروپایی، در ایران برهنه شدن سر بی ادبی محسوب می شد و نمایندگان مجلس با کلاه و دستار نشستها را برگزار می کردند. در همین روز به سال ۱۳۲۱ انگلیسی ها پس از سرنگون کردن دولت رشید عالی گیلانی در عراق که هوادار آلمان نازی بود، هوادارانش را محاکمه‌ی نظامی کردند و سه تن را اعدام کردند و بقیه را به زندانهای طولانی محکوم کردند.



D-Day: تهاجم متفقین به اروپا

در باقی جاهای دنیا این روز با رخدادهای رنگارنگی پیوند خورده است. مثلاً یکی آن که در ۲۹۲

خورشیدی الکساندر سوم امپراتور بیزانس موقع بازی چوگان از شدت خستگی مرد!

دیگر آن که در ۹۶۵ گوستاو واسا اولین کسی بود که به پادشاهی سوئد برگزیده شد و به همین خاطر مردم این

کشور شانزدهم خرداد را روز ملی سوئد می‌دانند. در ۱۰۲۳ هم سربازان مانچوی شونزی پکن را گرفتند و قوای

سلسله مینگ را از بین بردند و این دودمان باشکوه در عمل منقرض شد. سی سال بعد در ۱۰۵۳ شیواجی بنیانگذار

سلسله‌ی ماراتا تاجگذاری کرد و دودمانی پایدار و دولتمند را بنیان نهاد. در ۱۱۸۷ ژوزف ناپلئون شاه اسپانیا شد

و در ۱۲۶۱ در نبرد اِمبادو نیروهای منلیک دوم اتیوپی بر سپاهیان گوجامه غلبه کردند و نفوذ منلیک تا جنوب

رود آبای بسط یافت. درست در همین روز گردبادی موجهای عظیمی را به بمبئی کشاند و صد هزار نفر در اثر

آن کشته شدند.



لویی شورولت و اولین نمونه‌ی خودروی بوئیک در سال ۱۲۸۰ (۱۹۰۰م.)

در تاریخ معاصرمان شانزدهم خرداد با D-Day برابر است. یعنی در چنین روزی به سال ۱۳۲۳ بود که

متفقین ۱۵۵ هزار نیرو در نورماندی پیاده کردند و کار فتح اروپای قاره‌ای را آغاز کردند. سه دهه بعد در

۱۳۶۱ قوای اسرائیلی به رهبری آریل شارون به جنوب لبنان حمله کردند و تا بیروت پیشروی کردند. و در ۱۳۷۲

اولین انتخابات ریاست جمهوری مغولستان برگزار شد.

زادگان نامدار این روز عبارتند از الکساندر پوشکین ادیب روس (۱۱۷۸)، الکساندر لیاپونوف ریاضیدان

نامدار (۱۲۳۶)، توماس مان داستان‌نویس (۱۲۵۶)، سوکارنو (۱۲۸۰)، آرام خاچاطوریان آهنگساز نامدار ارمنی

(۱۲۸۲)، آیزایا برلین (۱۲۸۸)، و ادوین کربس بیوشیمیست (۱۲۹۷).

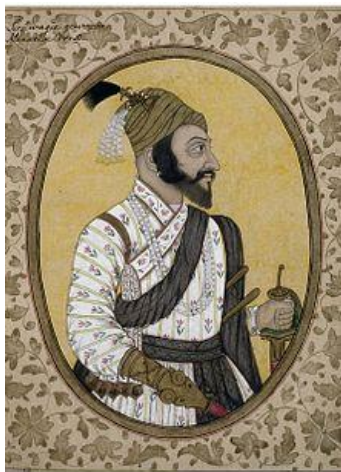
رفتگان این روز هم فهرستی چشمگیر دارند. در ۲۴۲ ابوموسی اتامش برادرزاده‌ی بغای کبیر و وزیر

عباسیان درگذشت، در ۸۹۰ احمد بن ابی جمعه فقیه مالکی و رهبر مسلمانان اسپانیا جان داد، و در ۱۳۸۷ نادر

ابراهیمی داستان‌نویس ایرانی فوت کرد. در دنیای غرب هم جرمی بنتام فیلسوف (۱۲۱۱)، فردریش هولدرلین

شاعر (۱۲۲۲)، یوآن شی‌کای دومین رئیس جمهور چین درگذشت (۱۲۹۵)، لویی شورولت بنیانگذار خودروسازی

شورولت و راننده ماشین مسابقه (۱۳۲۰) و کارل گوستاو یونگ (۱۳۴۰) در این روز درگذشتند.



شیواجی پادشاه ماراتا



آرام خاچاطوریان



الکساندر سوم امپراتور بیزانس